

Vedlegg 1

Oppfølging og tilbakemeldinger fra sentrale aktører:

Norsk Lokomotivførerforbund opplyser at organisasjonen ikke har formelt ansvar for lokomotivføreropplæringen, men opptrer som interessent med vekt på sikkerhet og kvalitet. Oppfølgingen av deres rapport er i hovedsak knyttet til å synliggjøre erfaringer fra drift og formidle disse til ansvarlige aktører.

Norsk lokomotivførerforbund viser til at rapporten er gjort kjent i sektoren, og at oppfølging i hovedsak forventes ivaretatt av aktørene med ansvar for opplæring og sertifisering. Forbundet vurderer ikke kvaliteten i analysene eller anbefalingene fra rapporten. Norsk lokomotivførerforbund peker på at anbefalingene peker særlig på behov for videre arbeid med internopplæring, samhandling mellom fagskole og foretak, seleksjonskriterier, samt instruktørbruk og vurderingspraksis.

Norsk lokomotivførerforbund meddeler videre at organisasjonen vil følge opp rapporten gjennom løpende informasjonsdeling i egen organisasjon og ved å bringe problemstillingene inn i relevante samarbeidsarenaer i sektoren.

Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening har gitt innspill på vegne av jernbaneforetakene og Bane Nor, med særskilt vekt på forhold knyttet til internopplæring, sertifisering og samhandling med Lokførerskolen.

Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening viser til at rapporten er gjennomgått i relevante fagfora, herunder i sikkerhetssjefgruppen og i tilknytning til styrebehandling ved Lokførerskolen. Innspillet gir uttrykk for at deler av rapportens konklusjoner og anbefalinger vurderes å ha et begrenset grunnlag, blant annet som følge av manglende kontradiksjon og begrenset bruk av kvantitative data.

Samtidig fremhever Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening at rapporten peker på kjente utfordringer i grensesnittet mellom fagskole og foretak, samt i internopplæringen. Disse forholdene opplyses å inngå i foretakenes løpende forbedringsarbeid, både internt og i samarbeid med øvrige aktører i sektoren.

Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening understreker at ansvaret for den samlede kompetansen ligger hos sertifiserende foretak, og at opplæring og sertifisering skjer innenfor rammene av gjeldende regelverk, under tilsyn av Statens jernbanetilsyn. Innspillet peker videre på at behovet for tilpasning til virksomhetsspesifikke forhold tilsier at opplæring og sertifisering ikke fullt ut kan standardiseres på tvers av foretak.

For enkelte anbefalinger viser Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening til eksisterende arbeid, herunder vurderinger av seleksjonskriterier og tiltak knyttet til skikkethetsvurdering underveis i utdanningsløpet. Det opplyses også at arbeidet med relevante tiltak videreføres innenfor etablerte samarbeidsarenaer.

Samlet gir innspillet uttrykk for at rapporten delvis utfordrer etablerte praksiser, men at de forhold som anses relevante følges opp som del av et kontinuerlig forbedringsarbeid i sektoren.

Statens jernbanetilsyn informerer om at tilsynet har gjennomgått rapporten og registrert de konklusjoner og anbefalinger som framgår, uten å ha vesentlige merknader til rapporten som sådan.

For anbefalingen om tydeliggjøring av regelverket viser Statens jernbanetilsyn til at regelverket er forankret i og avhengig av EU-regelverk, og at det evalueres fortløpende. Det foreligger per i dag ikke planer om større regelverksendringer, men innspillene fra rapporten vil inngå i det videre evalueringsarbeidet.

For anbefalingen om økt tilsynsoppfølging viser Statens jernbanetilsyn til at opplæring allerede inngår som tema i flere gjennomførte tilsyn, og at dette også vil være et relevant tema i fremtidige tilsyn. Rapporten kan inngå som ett av flere grunnlag i tilsynets risikobaserte planlegging.

Norsk fagskole for lokomotivførere (Lokførerskolen) har behandlet saken som styresak.

Lokførerskolens styrebehandling redegjør for hvordan fagskolen forvalter sitt ansvar som fagskole innenfor rammene av regelverket for høyere yrkesfaglig utdanning. Arbeidsgiversiden og arbeidstakerorganisasjonene har gitt innspill i styremøtet knyttet til foretakenes ansvar for opplæring og sertifisering, og til samhandlingen mellom skole og foretak.

Lokførerskolen, ved rektor, viser til at rapporten i hovedsak bygger på intervjuer og utvalgte datakilder, og peker på flere mulige begrensninger i datagrunnlaget som kan ha betydning for vurderingene og konklusjonene. Dette gjelder blant annet manglende sammenligningsgrunnlag, bruk av ulike analysemetoder og uklart grunnlag for enkelte konklusjoner.

Styret viser til at fagskolen arbeider kontinuerlig med forbedringsarbeid i samhandling med alle aktører i sektoren. I 2025 og 2026 arbeider skolen spesielt med begrepene skikkethet og løpende skikkethetsbygging, praksisrettet undervisning, praksisvurdering og overgangene fra kandidat til sertifisert fører.

Jernbanedirektoratets utdypende kommentarer om konklusjoner og tiltak:

NLF-rapporten framlegger syv anbefalte tiltak som etter deres vurdering bør følges opp av Norsk Lokomotivførerforbund og øvrige aktører i sektoren.

1. Styrking av kvalitet og struktur i internopplæringen

Tiltaket retter seg primært mot foretakene som mottar lokomotivfører kandidater fra fagskolen. Jernbanedirektoratet anser det som sentralt at både fagskolen og foretakene benytter enhetlige opplæringsplaner med tydelig definerte læringsmål og krav til oppnådd kompetanse. Fagskolen er i kontinuerlig dialog med foretakene om kvalitet og struktur i overgangen fra grunnopplæring til

sertifisering. Det er utarbeidet et eget dokument som redegjør for læringsutbyttet etter gjennomført grunnopplæring.

2. Forbedre samhandlingen mellom fagskole og foretak og revider læringsutbyttebeskrivelser

Jernbanedirektoratet deler rapportens vurdering om at et velfungerende samspill mellom utdanningsinstitusjonen og jernbaneforetakene er avgjørende for å sikre en helhetlig og kvalitativt god opplæring av lokomotivførere. Da utdanningen ble etablert som fagskole i 2005, var formålet nettopp å legge opplæringen inn i et rammeverk som ivaretar forutsigbarhet, systematisk kvalitetsutvikling og studentrettigheter.

Fagskolen og Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening legger til grunn at samhandling er en kontinuerlig prosess.

Fagskolen, foretakene og studentene har over flere år arbeidet aktivt med forbedringstiltak. I 2025 ble det etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra foretak, organisasjoner og studenter, som systematisk har vurdert opptaksprosessen. Grensesnittet mellom grunnopplæring og sertifiseringsopplæring vil fortsatt være et sentralt element i kvalitetssikringen av det totale utdanningsløpet. Fagskolen har derfor videreføre og styrke dialogen med foretakene for å sikre best mulig overgang mellom disse to opplæringsnivåene.

3. Vurder innføring av supplerende seleksjonskriterier ved opptak til fagskolen

Fagskolen har historisk foretatt nødvendige justeringer av opptakskriteriene basert på innspill fra sektoren. Opptaksprosessen er en formell prosess som bygger på dokumentert kompetanse og kvalifikasjoner. Lov- og forskriftsverk fastsetter hvilke kriterier fagskolen kan og skal vurdere, på samme måte som regelverket regulerer hvilke opplysninger en arbeidsgiver lovlig kan innhente i en ansettelsesprosess. Avslag på opptak vil alltid vurderes opp mot relevante krav til yrkesutøvelsen.

Jernbanedirektoratet deler vurderingen av at dette er et krevende fagområde, og at slike vurderinger må utøves med særlig aktsomhet og etterprøvnbarhet.

Våren 2025 etablerte fagskolen en arbeidsgruppe med representanter fra foretak, studenter og organisasjoner. Formålet har vært å konkretisere hvilke egenskaper som er relevante for yrkesutøvelsen, og hvordan disse best kan vurderes. Arbeidsgruppen vurderer dagens opptakskriterier som gode. Fagskolen arbeider fortsatt med å utvikle metoder for å synliggjøre og vurdere skikkethet, både før og under studiet. Det er kjent at flere foretak også har betydelig oppmerksomhet på slike vurderinger i sine ansettelsesprosesser.

4. Styrk instruktørkapasitet og kompetanseoverføring

Rapporten konkluderer at *«Fagskolen har begrenset tilgang til instruktører og kjørelærere fra jernbanevirksomhetene. Denne knappheten kan relateres til jernbaneforetakenes egne behov og prioriteringer, samt eksisterende insentiver for rekruttering.»*

Jernbanedirektoratet kan ikke uten videre slutte seg til denne vurderingen. Skolen har i dag mer enn 250 tilgjengelige kjørelærere samt tilstrekkelig instruktørkapasitet innen de fagområdene hvor slik kompetanse er nødvendig. Videre har skolen inngått samarbeidsavtaler med over elleve foretak og institusjoner som leverer både instruktører og kjørelærere. Jernbanevirksomhetenes sikkerhetsforening melder at de også har god dekning for

Instruktører benyttes fortsatt ved praktiske befaringer i og ved spor, samt i skifteopplæringen der det er behov for flere lærere per studentgruppe. Denne bruken er målrettet og knyttet til situasjoner hvor instruktørtetthet er avgjørende for forsvarlig og effektiv opplæring. Fagskolen opplever ikke utfordringer med å rekruttere instruktører.

5. Anvend uavhengige ressurser til å evaluere i forbindelse med øvelseskjøring

NLF-rapporten anbefaler at *«det innføres en ordning med bruk av uavhengige sensorer ved evaluering av øvelseskjøring, med formål å redusere mulige interessekonflikter hos kjørelærerne og sikre at vurderingen baseres utelukkende på formelle kriterier.»*

profesjonsutdanninger. I profesjonsutdanninger er det vanlig at praksisvurderingen utføres av faglærere eller fagarbeidere som følger studenten i praksisfeltet.

Jernbanedirektoratet anerkjenner at kjørelærerrollen er krevende. Store deler av lokomotivførerutdanningen foregår i førerrommet, og rollen har utviklet seg i takt med endringer i jernbanesektoren, studentgruppen, utdanningens form og innhold samt samfunnsutviklingen generelt. Jernbanedirektoratet ønsker derfor et strukturert samarbeid med foretakene og organisasjonene for å videreutvikle kjørelærernes rolle, kompetanse og vurderingspraksis. Etter fagskolens vurdering bør slikt arbeid forankres innen rammene av fagskolens lov- og forskriftsfestede ansvar.

6. Tydeliggjør kravene i regelverk

Jernbanedirektoratet støtter seg på Statens jernbanetilsyn sin tilbakemelding om at regelverket står i sammenheng med og er avhengig av EU regelverket på området.

Dette gjelder både jernbanelovgivningen og lovgivninger i forhold til høyere yrkesfaglig utdanning. Jernbanedirektoratet utarbeidet i 2016 en egen veileder for opplæring av lokomotivførere, som bygger på førerforskriften og øvrige relevante lover og forskrifter.

7. Følg opp med tilsyn

Rapporten anbefaler at: *«Statens jernbanetilsyn bør intensivere tilsyn med opplæringskvalitet og sertifiseringsrutiner for å sikre at opplæringsansvaret i foretakene ivaretas i tråd med intensjonene i førerforskriften.»*

Jernbanedirektoratet anser at denne anbefalingen retter seg mot Statens jernbanetilsyn og i hovedsak gjelder foretakenes ansvar for opplæring og sertifisering, ikke fagskolens utdanningsløp.

Lokførerskolens utdanning er allerede regulert gjennom lov- og forskriftsfestede rammer for høyere yrkesfaglig utdanning og underlagt ekstern kvalitetssikring gjennom NOKUT.

Statens jernbanetilsyn viser til at de foretar kontinuerlig tilsyn og vil kunne bruke rapporten som innspill til tilsynsplanlegging.